

Jumalateenistus Nõos E, 24.05.21 kell 18.00, II nelipüha
Jutlus Hageri kirikus R, 21.05.21 kell 18.00, kuulutusnädal

Lektsioonid Nõos: 4Ms 11:11–12, 14–17, 24–25
Lektsioonid Hageris: Js 44:1–4; Kl 2:13–16
Jutlus: Jh 16:5–15

Laulud: 137B (1–3); 110 (1–5, 6); 186 (1–3); 475; 141 (1–4)

Aga nüüd ma lähen tema juurde, kes minu on saatnud, ja keegi teist ei küsi minult: „Kuhu sa lähed?” Kuid et ma seda teile olen rääkinud, siis on kurbus täitnud teie südame. Kuid ma ütlen teile tõtt: teile on parem, et ma lahkun, sest kui ma ei lahkuks, ei tuleks Lohutaja teie juurde, aga kui ma ära lähen, siis ma saadan tema teie juurde. Ja kui ta tuleb, siis ta toob maailmale selguse patu kohta ja õiguse kohta ja kohtu kohta: patu kohta, et nad ei usu minusse; õiguse kohta, et ma lähen Isa juurde ja teie ei näe mind enam; kohtu kohta, et selle maailma vürst on süüdi mõistetud. Mul on teile veel palju öelda, aga teie ei suuda seda praegu taluda. Aga kui tema, Tõe Vaim, tuleb, juhib ta teid kogu tõesse, sest tema ei räägi iseenesest, vaid ta räägib, mida kuuleb, ja ta kuulutab teile tulevase asju. Tema kirkastab mind, sest ta võtab minu omast ja kuulutab teile. Kõik, mis on Isal, on minu päralt, seepärast ma ütlesin, et ta võtab minu omast ja kuulutab teile.

Kallis Hageri kogudus ning Hageri kihelkonna, aleviku ja Kohila valla rahvas! Toon teile tervitusi u kahe tunni autosõidu kauguselt Lõuna poolt, Edela-Tartumaalt Nõo kihelkonnast, Nõo vallast ja Nõo alevikust. Soovin teie rahvale õnne ja Jumala õnnistust Hageri Lambertuse koguduse 800. aastapäeva puhul!

Lugesin teie tähtpäeva kohta seda, et esimene kirik ehitati siia paika Taani misjonäride poolt 1221. aastal ja siit siis ka see 800. aastapäeva tähistamine. Nõo alevik, kust mina tulen, oletab oma kiriku ehitamist 30–50 aastat hilisemast ajast 1250–70. aasta paiku. Samas tähistab 1686. aastal asutatud Nõo kool sel aastal oma 335. aastapäeva ja lugesin, et kooliharidusest Hageris on esimesed teated täpselt 10 aastat hilisemast ajast, 1696. aastast. Seega võib siitkandi hariduslugu tähistada sel aastal ilusat 325. aastapäeva!

Miks kõnelen nii suure hooga vanadest asjadest ja haridusest? Sest nelipüha, mille lävel täna oleme, pole ju midagi muud kui üks hariduse tähtpäev. Püha Vaim, kelle tulekut neil päevil tähistama hakkame, pole selle nurga alt vaadates keegi muu kui õpetaja, jumalik õpetaja. Ja meie tänane kirjakoht Jh 16. peatükist annab selle mõtte väga hästi edasi.

Kõigil meil on olnud meie elus õpetajaid, kelle panust me oma kujunemisele kõrgelt hindame. Tõenäoliselt oleme mõnel eluperioodil, nt 20–30. eluaastais häid õpetajaid ka ise taga otsinud.

Mäletan, et kui õppisin ise 20. eluaastais muusikat, olin lausa mures, kust leida õigeid õpetajaid. Mulle tundus, et muusika saladused annavad end mulle kätte üksnes ühe targa õpetaja abil. Igatsesin distsipliini, tehnikat, väljaõpet, sest olin suurte muusikute elululugudest lugenud, et vaid vähesed neist olid iseõppijad – alati oli ka mitte muusikalist kooliharidust saanud muusiku haridusteel mõni juhendaja või mentor.

Pean tunnistama, et mina sellist muusikaõpetajat, kes oleks mind minu tollase soovi järgi drillinud, ei leidnudki. Hiljem hakkasin aru saama, et ma ei vajanudki tegelikult sellist õpetajat, vaid hoopis midagi muud. Täpsemalt, vajasin õpetajat, kes ei piirduks inimliku tarkusega, vaid õpetaks midagi sellist, mis aitaks mul ennast ära tunda, siin maailmas oma koht leida ja ennast igavikuga suhtestada.

Kuid sellist õpetust pole võimeline andma mitte ükski inimlik õpetaja. Sest inimene on piiratud oma tunnetusvõime poolest ja, nagu hiljem kristlasena teada sain, ka oma patuse loomuse tõttu. Inimlikud õpetajad võivad meid juhatada teatud piirini, kuid edasi peame ise hakkama saama. Aga kas ja kuidas me hakkama saame?

Tänases jutlusealuses kirjakohas kõneleb Jeesus oma jüngreist, kes on oma elus kokku saanud ebatavalise õpetajaga, Jeesusega. Võime jüngreid ainult kadestada! Evangeeliumidest loeme, kuidas

Jeesus oma jüngreid koolitab: õpetab distsipliini, misjonitehnikaid, annab hingehoidlikku väljaõpet. Küllap mõtlevad jüngridki, et pole oma elu jooksul paremat õpetajat näinud ega kuulnud.

Ent, kujutage ette, siis hakkab see õpetaja neile rääkima, et ta peab nad maha jätma! Jüngrid muutuvad kurvaks. Aga mitte sellepärast, et neil oleks mure oma õpetaja pärast või saamata jäänud hariduse pärast. Ei, neil on mure iseene pärast – mis neist ilma õpetajata saab!

Jeesus on tõstnud neid tollal vanas Iisraelis kehtivast vaimsest ja vaimulikust tasandist nii palju kõrgemale, on andnud neile igaviku kohta sellist informatsiooni, et neile tundub Jeesuseta olemine täieliku tagasilangusena, valusa kukkumisena. Pealegi on Jeesus oma õpetamisega vastuollu läinud Iisraeli rahva juhtidega ja jüngrid kardavad lihtsalt ka oma elu pärast. Eks loeme ju Jh 9. peatükist, kuidas Jeesuse läbi nägijaks saanud pime heidetakse oma uue maailmanägemise tõttu kogudusest välja, mis tollal tähendas kõigi õigusteta hulkuri elu.

Jeesus sedastab selle jüngrite suhtumise väga täpselt: „...keegi teist ei küsi minult: „Kuhu sa lähed?““ Sest jüngrid olid mures oma tuleviku pärast, mitte oma õpetaja tuleviku pärast.

See on väga inimlik. Inimesed muretsevad hädas olles ikka iseene, mitte teiste pärast. Õpilane muretseb iseenda pärast, mitte selle pärast, kuidas õpetaja hakkama saab või mis temaga juhtub. Mäletame oma kooliajast seda ilmselt hästi, kuidas me ei teadnud oma õpetajate isikliku elu raskustest või võitlustest midagi, sest see tundus ju mõeldamatu, et inimene, kes meid õpetab ei pruugi ise oma eluga hakkama saada.

Tavaliselt on õpetajal sellist hoolimatust raske taluda. Kuid Jeesus pole tavaline õpetaja. Ta mõistab jüngrite inimlikku piiratust ja teatab neile saladuse: õppimine ei lõpe ka siis, kui Jeesust enam nende juures pole. Õppimine kestab edasi, ja veel palju suurejoonelisel moel: jüngrid saavad osa jumalikust tarkusest. Ja neist endist saavad selle jumaliku tarkuse edasiandjad.

Jeesus selgitab jüngreile, et nad saavad uue õpetaja, kes jätkab sealt, kus Jeesus pooleli jäi. Jeesus ei saanud enam inimliku õpetajana jätkata, sest tema võimekus inimesena oli piiratud. Mitte ükski meist ei saa sõita läbi kõiki kontinente, maid ja rahvaid ega õpetada neile mingit tarkust, isegi kui nad seda väga soovivad. Mitte ükski meist ei saa end kogu maailmale kuuldavaks või nähtavaks teha kirjasõna või massimeedia abil. Sest osale maailma elanikkonnast jääks see ikkagi kättesaamatuks. Mitte ükski meist ei saa vaadata teise inimese hinge ja südamesse või, veelgi enam, panna sinna meie soovitud tundeid ja mõtteid. Seda ei saanud teha isegi Jeesus, kes küll nägi, mis on inimeses. Jeesuse liikumine oli ju piiratud ainult Palestiinaga, mis on väiksem maa-ala kui Eesti! Kuid Jeesus sai jätkata jumaliku õpetajana, Jumalana. Ja viia ellu prohvet Jeremija 600 aasta vanuse kuulutuse Jr 31:33j: „...leping, mille ma teen Iisraeli sooga pärast neid päevi, ütleb Issand, on niisugune: ma panen nende sisse oma Seaduse ja kirjutatan selle neile südamesse; siis ma olen neile Jumalaks ja nemad on mulle rahvaks. Siis üks ei õpeta enam teist ega vend venda, öeldes: „Tunne Issandat!“, sest nad kõik tunnevad mind, niihästi pisikesed kui suured, ütleb Issand; sest ma annan andeks nende süü ega tuleta enam meelde nende pattu.“

Seda olukorda töötabki Jeesus meie kirjakohtas jüngreile: ta saadab pärast oma jüngrite juurest lahkumist neile Püha Vaimu, kelle võimekus on miljoneid, miljardeid kordi suurem kui ühel inimesel, isegi Naatsareti Jeesusel. Püha Vaimu hiiglaslikku tööd kirjeldab lühidalt meie apostik usutunnistus: Ta hoiab koos kirikut, tekitab osadude pühade vahel, korraldab pattude andeksandmist, surmajärgset ihu ülestõusmist ning viib päästetud inimesed igavesse ellu.

Kuid tänane, nelipüha-eelne kirjakoht kirjeldab Püha Vaimu tööd õpetajana, kes avab vahetult uskliku mõistuse asjadest aru saama. Paneme tähele, kuidas evangelist kasutab Püha Vaimu töö kohta sõnu, mida sobiks hästi õpetaja töö kohta kasutada: „toob selguse“ (kr ἐλέγχω 'paljastama, süüdi mõistma, noomima') kui ülirange õpetaja ja „juhhib kogu tõesse“ (kr ὁδηγέω 'juhtima, juhendama, instrueerima, õpetama') kui vaimne liider. Lisaks Püha Vaim ka räägib ja kuulutab nagu üks tõeline õpetaja.

Vaatame korraks, mille siis Püha Vaim range õpetajana paljastab.

Jeesus ütleb, et Püha Vaim ehk Lohutaja Vaim paljastab maailmale kolm asja: patu, õiguse ja kohtu. Kõigepealt patt. Mis on patt? Eesti Keele Instituudi Sõnaveeb annab patu vasteks kaks tähendust: a) „sõna, mõtte või teoga Jumala seadusest üleastumine, usulis-kõlbeliste põhimõtete vastu eksimine“ ja b) „taunitav, ka rumal tegu(viis), pahaks pandav asi üldisemalt; üleannetu tegu, halb harjumus

vms“.

On väga tavaline, et patu all mõistetakse nimetatud tähendusest teist, lühidalt öeldes eksimust. Paremal juhul mõistetakse patu all usulis-kõlbeliste põhimõtete vastu eksimist, kuid Jumala seadustest üleastumist patuna keegi vaevalt võtab, sest selle eelduseks on Jumalasse uskumine, mis pole meie ilmalikus ühiskonnas ju väga levinud.

Kuid Jeesus tahab siin öelda, et tõeline patt on mitte uskuda Jeesusesse. Kust me seda peaksime teadma, kui Püha Vaim meile seda tõika pidevalt meelde ei tuletaks?

Teiseks paljastab Püha Vaim maailmale õiguse. EKI Sõnaveeb annab õiguse antud konteksti sobivaks vasteks a) „riigis seadustega kehtestatud õigusnormid, mille järgimist riik tagab“ ja b) „kellegi arusaamade või tegude tõene või õige olek, mida hrl tõendavad või kinnitavad mingid asjaolud (nt seadus, tõsiasi)“.

Jeesus oli Rooma riigis kehtestatud õigusnormide järgi kurjategija. Jeesuse jüngrite arvates oli Jeesus küll tõerääkija, kuid Tema surm kõigutas seda arvamust tublisti. Kuidas saaks uskuda, et inimesel on õigus, kui ta räägib Jumala riigist ja sinna sissepääsemisest, kuid ise sureb ja pannakse hauda? Ja isegi kui Jeesus ilmus oma jüngritele pärast oma ülestõusmist 40 päeva jooksul, ei suutnud ta neid arvatavasti küllalt veenda selles, et tema ülesanne on nüüd minna tagasi taevasse Isa juurde ning hakata seal jüngritele asemeid valmistama. Ei, sest, nagu eelpool öeldud, jüngrid ju isegi ei suutnud hoolida sellest, mis nende õpetajaga juhtub: nad kartsid iseenda pärast.

Kuid Püha Vaim õpetab meid iga päev järjest enam mõistma, et Jeesus kõneles tõtt: ta elab taevas Isa paremal käel ja pole meid maha jätnud. Seda tõendab kasvõi kiriku 2000-aastane ajalugu.

Ja kolmandaks paljastab Püha Vaim maailmale kohtu. On huvitav, et siin „kohtu“ kohta kasutatav kreeka keelne sõna on κρίσις 'otsus, kohtuotsus'. Ehk siis sama sõna, mida meie praegusel ajal iga päev kasutame. Seepärast on eriti hea võrrelda tava-arusaama kriisist sellega, mida selle all peab silmas Jeesus.

Praegu elame tervishoiukriisist ja mõtleme ka sõjalise kriisiohu peale. Küllap kujutame igaüks üsna selgelt ette, mida nende all silmas pidada. Kuid Jeesus ütleb, et Püha Vaim paljastab meile selle, mis on tõeline kriis: see on hoopis rõõmusõnum! Nimelt selle maailma vürst ehk kurat on süüdi mõistetud. Ta ei saa enam vabalt tegutseda. Ent täpselt samamoodi on süüdi mõistetud ka maailm, kes ei austa Jumalat Jumalana.

Seega võiks öelda, et aegadel, nt praegu, kui maailm tajub kriisist olekut, tuleb tal mõista, mis on tõeline kriis. Ja see on elu ilma Jumalata, elu saatana võimu all. Sest Kristuse kogudus, kes seda Püha Vaimu õpetuse tõttu mõistab, ei hirmu kunagi kriisist, mis ei vii teda Jumalast eemale.

Need kolm asja, mida kirjeldasin, õpetab Püha Vaim maailmale range õpetajana. Kuid kogudusele on Püha Vaim igapäevaselt juhataja, instrueerija, kasvataja, mentor. Jeesus ütleb siin jüngritele, et tal on neile veel palju öelda, kuid nad ei suuda seda veel praegu taluda. Ja tõepoolest, Püha Vaim, kes jüngrite peale nelipühäl langes, on Kristuse kogudust Jumala pääste poole juhatanud järkjärgult, leebelt õpetades, instrueerides, kasvatades.

Ja just see ongi põhjus, miks me igal aastal nelipüha paiku jälle Püha Vaimu ootame. Lühidalt, me ootame ja loodame, et Ta õpetab meile üha uusi asju Kolmainuse kohta: Isa kohta, Poja kohta ja Püha Vaimu kohta. Jumal vastabki koguduse palvetele ja kingib talle Püha Vaimu läbi uusi tarkusi. Kuid Jeesus hoiatab siin jüngrid ka selle eest, et nad teeksid vahet Pühäl Vaimul ja mittepühadel vaimudel.

Jeesus ütleb Jh 16:14: „Tema [Püha Vaim] kirkastab mind, sest ta võtab minu omast ja kuulutab teile.“ Ükski vaim, mis ei kirkasta, ei austa Jeesus Kristust, pole Püha Vaim. Ja sellega tuleb vaimses maailmas, milles me ju inimestena iga päev elame ja hingame, tõsiselt arvestada.

Kuid küllap saame hoida end tõe kursil, ja seda justnimelt Püha Vaimu, meie jumaliku, targa ja ustava abilise läbi! Eks ole ju Püha Vaimu õpetus ka see, et teie, armas Hageri kogudus, korraldate terve aasta üritusi oma koguduse 800. aastapäeva tähistamiseks ja annate seeläbi au kolmainu Jumalale! Õnnistatud juubeliaasta jätku Püha Vaimu juhtimisel, armas Hageri kogudus!

Aamen.